

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Boșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economul”,
„Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișterul”, „Hașegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”, „Lugoșana”, „Lucea-
fêrul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”, „Patria”, „Plugarul”,
„Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steana”, „Timișana”, „Ulpiana”,
„Victoria”, „Vlădeasa” și „Zlăgneaana”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 16—, pe 1/2 an K 8—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul V.

Sibiu, 5 Decembrie 1903.

Nr. 49.

O inechitate.

În numărul din urmă al revistei noastre am dat scirea, că *congregațiunile comitatelor Hunedoara și Caraș-Severin* au luat în timpul mai nou hotărîrea de a plasa capitalile încredințate administrațiunii organelor comitatense, cu încungiuirea băncilor existente pe teritoriul comitatului lor propriu, la Asociațiunea regnicolară centrală de credit („Országos központi hitelszövetkezet”) din Budapesta.

Nu putem nega că această scire, când am cetit-o întâia dată în revistele financiare maghiare din Budapesta, a fost pentru noi o mare surprindere. Căci este vorba de două comitate locuite aproape exclusiv de Români, și chiar comitate în cari elementul român și-a eluptat un rol oare-care și în congregațiune. Ne puteam deci aștepta cu drept cuvânt, ca într'o chestiune atât de importantă, care atinge foarte de aproape multe interese bănesci ale poporului nostru, reprezentanții acestuia în congregațiune vor face front cu toată energia contra unei măsuri atât de păgubitoare pentru interesele publicului comitatens.

Mai ținând samă apoi și de faptul, că pe teritoriul ambelor comitate de cari vorbim, apar și foi de ale noastre, cari nu au luat nici o notiță despre hotărîrile amintite, ne vine greu a crede că membrii români ai congregațiunilor și-ar fi făcut datoria în această chestiune.

Ori-cum ar fi însă, faptul întemplat este atât de important, încât nu-l putem trece cu vederea.

În notița noastră din numărul din urmă am arătat — după valoroasa revistă „Magyar Pénzügy” — în cifre concrete proporțiunea în care participă de o parte băncile de pe

teritoriul celor două comitate și de altă parte Asociațiunea regnicolară de credit la satisfacerea trebuințelor de credit ale populațiunii comitatense, precum și forța financiară ce o reprezintă băncile proprii ale comitatelor.

Dar' ori-cât de elocuentă ar fi argumentarea basată pe acele cifre, credem că chestiunea trebuie deslegată în primul rând din punct de vedere principial, și dacă sub acest raport hotărîrile congregațiunilor se vor dovedi inechitabile și neîndreptățite, atunci nu vor putea fi susținute nici în cas dacă disproporțiunea remarcată de „Magyar Pénzügy” nu ar argumenta atât de elocuent în contra măsurilor luate de ambele comitate.

Să vedem anume despre ce este vorba.

Comitatele administrează prin organele lor mai ales averi orfanale, averi ale orfanilor de pe teritoriul lor propriu. La administrarea și plasarea acestor averi, comitatele, dacă vor purcede cu toată rigoarea, vor trebui să țină samă înainte de toate de trei momente:

1. ca instituțiunile la cari vor plasa fondurile orfanale, să ofere toate garanțiile de siguranță,

2. ca plasarea în interesul orfanilor să se facă în condițiuni cât mai rentabile, și

3. ca organele comitatului, responsabile pentru administrarea averilor orfanale, să aibe ocaziune și posibilitatea de a controla activitatea instituțiunilor, căror încredințează aceste averi.

Afară de aceste considerațiuni, cari se impun în mod natural ori-cărui administrator de averi străine, organele comitatense, ca atari, la alegerea între diferitele institute de bani, vor avea să dea preferință, caeteris paribus, institutelor de pe teritoriul lor propriu, pentru-că aceste contribuie chiar la susținerea instituțiunilor comitatense și pentru-că roadele activității lor rămân — în general vorbind —

pe teritoriul comitatului și sporesc averea populației acestuia.

De aici rezultă, că dacă preste tot va fi admisibilă o considerație subiectivă preste cele 3 momente obiective ce le-am înșirat, — și dacă organele comitatense preste tot vor pute preferi caeteris paribus vre-un institut față de altul, atunci această preferință — în interesul lor propriu — nu o vor pute da decât numai băncilor de pe teritoriul lor propriu.

Dacă cu toate aceste congregațiunile comitatelor Hunedoara și Caraș-Severin au hotărît în sens contrar, și au preferit față cu băncile lor proprii un institut din capitală, apoi această hotărîre — poate neintenționat dar *de fapt* — însemnează, că institutele de credit din comitat, ori nu ofer destule garanții de siguranță, ori nu garantează o rentabilitate corespunzătoare, ori apoi stau afară de limitele până la cari e posibil un control din partea organelor comitatense.

Acest verdict însă, în toate trei fazele sale, este cu desăvîrșire fals și neîntemeiat.

Căci ce privesce în primul rînd garanțiile de siguranță, este notoric că ambele comitate au pe teritoriul lor institute de bani bine fondate și bine consolidate, cari sub raportul solidității și siguranței nici decît nu pot fi excepționate.

Tot atît de notoric este, că plasarea averilor orfanale se poate face la băncile de pe teritoriul comitatului în condițiuni cu mult mai rentabile pentru cei interesați, decât la institutele din capitală, al căror etalon la depozite este cu mult mai redus, și cari nu încuviințează — după-cum au făcut aproape toate băncile din comitate — o dobîndă excepțională pentru fondurile orfanale.

În fine și cu privire la control este evident, că organele comitatense cu mult mai ușor vor pute controla întreagă activitatea institutelor de pe teritoriul lor, cari lucrează așa dicînd sub ochii lor, decât gestiunea unui mare institut din capitală, care se subtrage cu totul de sub controlul lor. Și faptul în sine, că este un institut mare și că oare-cum stă sub controlul statului, scim din experiență că încă nu ofere nici o garanție absolută.

Din toate cele expuse rezultă cu deplină evidență, că hotărîrile congregațiilor din comitatele Hunedoara și Caraș-Severin, de a plasa în viitor averile administrate de ele, cu încungîurarea băncilor de pe teritoriul lor, la un institut din capitală, este de fapt:

o inechitate și o desconsiderare nejustificată a băncilor din cele două comitate,

o păgubire directă a orfanilor și a fondurilor din comitat, și în fine

o măsură irațională care păgubesc în mod simțitor interesele materiale ale populației comitatului.

Toate aceste sunt motive serioase, cari ar trebui să fie apreteiate din partea membrilor congregațiilor comitatense din Hunedoara și Caraș-Severin, precum și din celelalte comitate unde se vor face încercări analoage. În deosebi le recomandăm atențiunii membrilor români ai congregațiilor cu invitarea: ca să încerce cu toate mijloacele legale schimbarea și delăturarea acestor măsuri păgubitoare pentru populația comitatelor și deadreptul ofensătoare pentru băncile noastre.

Pensiunile funcționarilor de bancă.

(*Resultate realizabile*).

Asigurarea viitorului funcționarilor de bancă și al familiilor acestora se poate face pe două căi diferite: prin crearea de *pensiuni*, în sensul strict al cuvîntului, ori apoi prin asigurarea de capital.

Sub pensiuni înțelegem acel soi de rente viagere, cari se plătesc funcționarului asigurat în cas de invaliditate sau după ajungerea unei anumite etăți, în mărime neschimbată, până la moarte, iar' după moarte în mărime redusă văduvei sale sau copiilor sei.

Deosebirea esențială între pensiuni și asigurări de capital, și totodată avantajul principal ce le oferă cele dintâi este: că pensiunile prevăd și o rentă de invaliditate, independentă de timp și etate, până când asigurările de capital și rente comune sunt condiționate dela trecerea unui timp fixat înainte.

Acest avantaj — fără îndoială — este de mare importanță, însă la funcționari de bancă, cari sunt mai puțin expuși la periclitarea sănătății în funcțiunea lor oficială, decât spre ex. funcționarii din diferitele branșe industriale, și la cari invaliditatea se ivesce numai în casuri rare și excepționale în mod prematur, renta de invaliditate este de însemnătate secundară și se va pute suplini în cele câte-va casuri rare ce se vor ivi, prin dispozițiuni excepționale.

Dintre instituțiunile cari se ocupă anume cu asigurarea de pensiuni pentru funcționari, după informațiunile luate de Delegațiunea Băncilor, cele mai convenabile condițiuni le oferă „Reuniunea regn. de pensiuni a funcționarilor particulari“ în Budapesta, din a cărei

statut dăm următorul extras al dispozițiilor mai esențiale:

Membri ordinari ai acestei Reuniuni pot fi funcționari particulari ca ai băncilor noastre încât nu au trecut peste etatea de 50 ani (§ 3). Ei își vor pute asigurarea pensiuni atât pentru cas de invaliditate cât și pentru cazul împlinirii unei anumite etăți, iar' pentru cazul morții se va plăti o pensiuine mai mică văduvelor lor și un ajutor de creștere pentru copiii lor minori (§ 10).

Contribuțiile cari se plătesc în rate lunare, încât membrii înscriși nu au trecut peste etatea de 35 ani, fac $8\frac{1}{2}\%$ ale pensiunii ce doresc a-și asigura. (§ 11). La membri mai înaintați în etate, contribuțiile se urcă în modul următor:

Etatea bărbatului:	Diferința de etate a soției (în minus):		
(membru ord. înscris)	1—5	6—10	11—15 ani
36—38 ani	$11\frac{3}{4}\%$	$12\frac{3}{4}\%$	$13\frac{1}{2}\%$
39—41 "	$12\frac{1}{3}\%$	$13\frac{1}{2}\%$	$14\frac{1}{2}\%$
42—44 "	$12\frac{3}{4}\%$	14%	$15\frac{1}{2}\%$
45—50 "	13%	$14\frac{1}{2}\%$	16%

Pensiunile ce membrii Reuniunii își pot asigura sunt minimal de 800 și maximal de 5000 K (§ 13). Pensiunea se poate urca și ulterior (§ 14), dacă se va plăti diferența de contribuire pentru anii trecuți dela înscriere. Această plată suplimentară se poate face în 24 rate lunare.

Membrii câștigă drept la pensiuine după 10 ani, și vor primi în anul 11-lea 40% ale pensiunii, care cuotă se urcă an de an cu câte 2% , încât după 40 ani ar primi pensiuinea întreagă, și anume la acest termen fără considerare la întrebarea dacă sunt invalizi sau nu (§ 23).

Membrii cari au trecut peste etatea de 60 ani, și au aparținut Reuniunii timp de cel puțin 20 ani, de asemenea pot cere pensiuinea fără a trebui să dovedească invaliditatea lor.

Pensiunea văduvei face 40% ale sumei totale asigurată ca pensiuine (și nu numai ale pensiunii ce ar fi primit-o bărbatul în cas de invaliditate pe timpul morții sale), iar' ajutorul de creștere face K 240— de copil, însă împreună cu pensiuinea văduvei nu poate trece peste pensiuinea ce ar fi primit-o membrul ordinar la acel timp.

La cas dacă un membru moare înainte de 10 ani dela înscriere, contribuțiile făcute se vor restitui văduvei sale sau orfanilor sei (§ 38), iar' în cazul dacă un membru, care a făcut parte din Reuniune timp de cel puțin 3 ani, ar voi să se retragă, i-se vor restitui $\frac{3}{4}$ ale contribuțiilor ce le-a plătit (§ 18).

În asemenea condițiuni s'ar pute asigura prin contribuirea proiectată de Conferență ($5 + 5 = 10\%$) pentru funcționari în etate de 35 ani:

cu salar până la	K 2000	o pensiuine de circa	K 1600—
" " dela	K 2000—2500	" " " "	" 2000—
" " " "	2500—3000	" " " "	" 2400—
" " " "	3000—3500	" " " "	" 2800—
" " " "	3500—4000	" " " "	" 3200—
" " de peste	K 4000	" " " "	" 3600—

Ori-cât de modeste ar fi aceste pensiuni, ele ar fi totuși suficiente spre a garanta funcționarilor și familiilor lor pentru toate eventualitățile mijloacele indispensabile de traiu.

La asigurarea acestor pensiuni se vor ivi în unele locuri greutăți din cauza că va trebui să se fixeze mărimea pensiunilor a priori, la un timp când nu se poate prevedea cariera ce o va face fie-care funcționar și salarul ce'l va avea mai târziu, — și că la început funcționarul având un salar mic, nu va pute plăti cuotele corespunzătoare unei

pensiuni mai mari. Dar chiemarea *fondurilor* de pensiuni ale singuraticelor institute ar fi chiar aceea ca să echilibreze și să complăneze asemenea inegalități.

Trecem după aceste la *asigurările de capital și rente comune*, și pe baza informațiilor luate de Delegațiune la 7 institute mari de asigurare, vom prezenta 3 combinațiuni mai avantajoase ca exemple.

Asigurări de capital cu prime progresive.

În scopul asigurării unui capital de K 10,000—, de plată când asiguratul va fi de 60 ani, ori eventual în cas de moarte, se cer următoarele prime:

Etatea funcționarului la încheierea asigurării:	Primele anuale		
	în an. 1—7	în an. 8—14	în an. 15—21
20 ani	K 202—	K 303—	K 403—
25 "	" 227—	" 340—	" 454—
30 "	" 257—	" 385—	" 513—
35 "	" 292—	" 438—	" 584—

În asemenea condițiuni un funcționar de 24 ani, cu salar de K 2000— (care preste 7 ani probabil s'ar urca la 3000, iar' preste 14 ani la 4000 K) și-ar pute asigura suma de K 10,000—.

Avantajile acestei combinațiuni sunt: că primele se urcă progresiv ca și salariile, că plata primelor încetează după 21 ani și că în cas de moarte prematură, familia funcționarului ar fi asigurată deja dela ziua primă.

La cerere societatea s'a declarat aplecată a compune o tabelă nouă pentru plata primelor în timp mai îndelungat, prin ce s'ar pute urca suma asigurată.

Asigurări mixte de capital.

O altă bancă de asigurare a prezentat Delegațiunii următoarea propunere:

Contribuțiile anuale să se folosească pe jumătate în scopul asigurării de capital pentru cas de moarte, iar' a doua jumătate tot pentru asigurare de capital însă în vederea casului împlinirii unei anumite etăți. La această combinațiune un funcționar în etate de 30 ani, cu salar fundamental de K 2000— care ar crește din 5 în 5 ani cu câte K 400— până la maximul de K 4000—, ar primi după 30 ani suma de K 10,354—, ori în locul acesteia o rentă de K 977'44, iar' la cas dacă ar muri mai înainte, ereții lui ar primi:

în cas de moarte în anul	1—5	K 4149—
" " " " " "	6—10	" 4851—
" " " " " "	11—15	" 5408—
" " " " " "	16—20	" 5816—
" " " " " "	21—25	" 6085—
" " " " " "	26—30	" 6197—

Asigurări de rente viagere:

În scopul asigurării unei rente viagere de K 2000 de plată dela prima scadență până la moartea asiguratului, se cer următoarele prime anuale:

Etatea asiguratului	Prima scadență la etatea de ani:				
	50	55	60	65	70
20 ani	K 471'60	K 310'40	K 196'60	K —	K —
25 "	" 418'40	" 264'60	" 160—	" —	" —
30 "	" 358'60	" 215'80	" 122'20	" —	" —
35 "	" 398—	" 296—	" 167'40	" —	" —
40 "	" 416'20	" 315'40	" 233'40	" —	" —

La cas dacă asiguratul ar muri înainte de prima scadență, se vor restitui toate primele versate.

Această combinațiune ar fi avantajoasă mai ales pentru oficiali fără familie (ori fără copii), căci renta s'ar plăti numai oficialului, personal, cât timp va fi în viață.

Prin o asigurare încheiată după această tabelă, un oficial în etate de 25—30 ani, cu salariu mediu de K 2000—, și-ar pute asigura prin contribuirea proiectată ($5+5=10\%$ ale salariului), o rentă viageră de K 2000—, de plată după 30—35 ani de serviciu până la moartea sa. Tot astfel un funcționar de 30 ani, cu salariu mediu de K 4000—, ar primi după 35 ani o pensiuă de K 4000—.

La cas dacă unui funcționar i-s'ar urca mai târziu salariul, i-s'ar urca pe lângă contribuirea de $5+5=10\%$ și pensiunea, căci asemenea asigurări se pot face pentru ori-ce sumă divisibilă cu 100 și cu începere dela ori-care termin.

Din exemplele date rezultă, că o contribuire de $5+5=10\%$ ale salariului funcționarilor ar fi suficientă pentru a asigura pe o cale sau alta viitorul funcționarilor noștri și al familiilor lor, în condițiuni ce e drept nu splendide, dar' totuși multămitoare.

Combi-națiunile, se 'nțelege, sunt a se considera numai ca exemple mai marcante, pentru-că combi-națiunile variază după societăți și după cerințele publicului. Care dintre combi-națiunile posibile va fi cea mai corespun-dătoare, aceasta depinde dela împrejurările date din cas în cas. Ceea-ce ne interesează deocamdată este faptul, că în ori-care cas contribuirea proiectată ne dă posibilitatea de a realiza scopul urmărit.

Fiind constatat acest fapt, vom avé să trecem la deslegarea întrebării, că între modalitățile date, care corespunde mai mult trebuințelor concrete ale singuraticelor bănci, și pe care cale se va pute realiza cu mai multă înlesnire.

Separarea economică a Ungariei de Austria.

Sub acest titlu găsim în „Finanzielle & Assecuranz Revue“ un articol interesant, în care se arată urmările ce le-ar aduce cu sine o eventuală despărțire economică a celor două părți ale monarhiei austro-ungare. Credem că nu va fi inutil a extrage și pentru cetitorii revistei noastre din menționatul articol următoarele șire:

„Cine va observa liber de ori-ce exagerare părțile bune și rele ale pactului dintre cele două state surori, va trebui să ajungă la convingerea, că țările dincoace și dincolo de Leitha sunt avisate în anumită măsură una la alta. Până când în Austria prevalează industria și această parte a monarhiei este avisată a exporta excedentul ei din produse industriale, totodată însă are nevoie de cereale și alte produse de câmp, pe cari trebuie să și le procure din afară. Ungaria până aci a constituit un bun teren de desfacere pentru produsele fabricelor austriace. Căci, după cum se știe, industria ungară până în anii din urmă a fost foarte puțin dezvoltată. Abia în timpul recent guvernul ungar a făcut efortări așa dicând supraomenesci în scopul de a încuraja întemeierea de fabrici, acordând din partea statului subvențiuni în bani, cedând gratuit pământuri și terene, și admitând reduceri și scutiri de impozite și import liber de vamă pentru obiectele necesare instalărilor de stabilimente industriale. Experiența însă învață, că o industrie nu se poate dezvolta în timp

scurt, dacă nu sunt date condițiunile prealabile pentru introducerea ei în mod prielnic. În Ungaria este lipsă multiplă nu numai de clădiri potrivite pentru stabilimente industriale, de mașini necesare și de alte mijloace pentru punerea în lucrare a fabricelor, ci în deosebi se simte nevoie de muncitori instruiți, cari cu atât mai greu se pot crește, cu cât poporațiunea Ungariei de generații este instruită numai la munca câmpului. Trecerea acestui fel de lucrători la munca industrială cu mașini, care recere o deosebită dibăcie, nu se va pute efectui nici decum repede și ușor.

Dacă de altă parte se va lua în considerare că Ungaria este un stat eminentemente agricol, care are necesitate de un teritor durabil de desfacere pentru produsele sale brute, vom ajunge la concluziunea, că ambele părți ale monarhiei se întregesc una pe alta. Regretabil este că nu se recunoaște acest fapt, ci din contră se ațită patima națională, care cere desfacere de Austria și care acuiră continuu noue cercuri pentru opoziție.

De altă parte întâlnim și în tabăra maghiară o serie de persoane distinse, cari înțeleg desavantajul pentru țara proprie a indușmăririi reciproce în toată puterea consecunțelor, deși în fața valurilor turbulente nu ajung să-și valideze părerile lor. Astfel presidentul camerei comerciale din Budapesta, totodată directorul general dela „Kommerzialbank“, consilierul de curte *Leo Láncozy* a declarat apriat, că nici nu se poate inchipui o dezvoltare prielnică a economiei politice cât timp politica celor două state nu va fi clarificată, și că o despărțire vamală ar sdruncina perfect temelile celor două state. Tot astfel și ministrul *Carol de Hieronymi*, și-a exprimat convingerea, că ar fi timpul suprem, ca Ungaria să se înțeleagă cu Austria în chestiile economice de importanță fundamentală. Și alți aleși cunosători ai situației economice din Ungaria se pronunță în mod analog.

Intr'acestea se observă pe și ce merge în Austria o contra mișcare cu lozincă „rupere de Ungaria“. Astfel în timpul cel mai recent „Comitetul pentru apărarea intereselor agricole și silvice“ a însărcinat presidiul seu să înceapă de urgență lucrările pentru stabilirea unui tarif vamal autonom pentru Austria și să aducă la cunoștința guvernului austriac că trebuie să se pretindă o totală despărțire economică de Ungaria. Tot asemenea „Asociația industriașilor austriaci“ a făcut declarația, că despărțirea vamală de Austria nu se mai poate evita. În această polemică economică intră acum și partidele politice, și mai ales clubul pangerman lucră pentru un teritor vamal și comercial deosebit de Ungaria, cerând în schimb uniune vamală cu imperiul german.

Cele două părți ale monarhiei sunt legate însă și prin alte interese afară de importul liber reciproc de mărfuri. Ambe statele posed o bancă comună de emisiune, care prin o politică înțeleaptă de discount poate feri monarhia de apariția agiului atât timp cât ea constitue *centrala* pentru trebuințele de credit ale întregii monarhii. Ridicarea stavilelor vamale între Cis și Trans, ar fi însă numai preludiul unui institut de emisiune ungar și când s'ar întâmpla ca biletele băncii ungare să fie valorate mai rău, urmarea ar fi o păgubire gravă a creditului ambelor state ale monarhiei. Cu aceasta însă nu s'a epuizat nici decum efectul despărțirii economice a Ungariei. Statul ungar are foarte multe datorii, și obligațiunile sale în mare parte au trecut în străinătate. Este vorba nu numai de renta de coroane ungară ci și de o datorie în

scrisuri fonciare care se cifrează la multe milioane, abstrăgând de acțiunile căilor ferate și de priorități, cari valori, în casuri de complicații politice, totdeauna arată tendința de a se reîntoarce în țara-mamă. Ungaria singură nu se găsește nici decum în situația ca să poată primi acest material care ar incurge și deci va fi iarăși avizată la piața de bani austriacă. Dar' nu exclusiv numai pe teren financiar zac marile dificultăți.

Monarchia austriacă, ca membru al triplei alianțe, are și angajamente militare față de ceilalți aliați și trebuie să-și acomodeze armata sa în privința numărului și organizării condițiilor convențiunii de aliare. Dacă elementelor moderate din Ungaria nu le va succede a domoli agitația și a stavili pornirea pentru despărțirea economică de Austria, care ar fi numai prologul despărțirii politice, atunci sunt de prevădut grave sdruncinări pentru monarchia habsburgică.

În aceeași revistă găsim în alt număr sub titlul „La criza în Ungaria” următoarele:

„Nu credem, că despărțirea vamală a Ungariei de Austria să fie folositoare celei dintâi. Căci dacă Ungariei îi succede a-și crea o industrie, care să acopere trebuințele țării, natural nu se va mai importa nimic din Austria. Dacă totuși acest import ar continua, atunci industria ungară nu ar pute susține concurența, fiind-că produsele ei industriale ar fi scumpe și poate mai slabe. Cât privește produsele sale brute, acestea ar fi îngreunate prin vamă pentru exportul în Austria și aceasta și-ar satisface trebuințele sale de cereale și de vite din Rusia și România. Chiar și transitul materiilor brute ungueresci spre Germania și Elveția ar suferi impedimente în forma de impozite pentru comerțul de transit.

Nu trebuie să se uite pericolul, care amenință Ungaria după terminarea căii ferate dela Bagdad, deoarece ce Asia mică va exporta atunci mai multe cereale decât exportează astăzi Rusia întreagă.

Cât pentru crearea unei industrii mari proprii, greutățile zac mai ales în clasa muncitorilor, deoarece ce la populațiunea ungară cu greu se vor găsi puterile necesare. În minele Ungariei de pildă lucrează o sumedenie de mineri etc. de prin Moravia și Bohemia, însă acestia în cele mai rare casuri rămân pentru totdeauna în Ungaria, ei iarăși se întorc în patria lor. Chiar dacă s'ar ajunge până acolo ca locuitorii Ungariei să caute lucru în fabrici, aceasta puțin va folosi întreprinzătorilor, deoarece ce acestor muncitori le va lipsi instrucția și aplicarea specială, căci Ungurul care este dat să lucreze la câmp unde găsește un câștig care îi acopere trebuințele, cu greu să înduplecă pentru a se lăsa închis în usinele unui stabiliment industrial“.

#

AFACERI FINANCIARE.

Situațiunea.

Sibiu, 3 Decembre 1903.

Diferința între situația pieței interne de bani și situația pieței internaționale a eșit și la ultimo Novembre la iveală, căci ultimo nu numai că n'a provocat o creștere a etalonului, din contra, în urma cererilor minimele etalonul s'a redus; discontul privat care dela medio încoace s'a susținut la $3\frac{7}{16}\%$ s'a redus chiar la ultimo cu $\frac{1}{8}\%$ la $3\frac{5}{16}\%$, astfel că diferența între rata oficială și etalonul privat este aproximativ $\frac{1}{4}\%$. Reducerea aceasta a provocat-o cu deosebire faptul,

că guvernul ungar a plasat pentru acoperirea cupoanelor scadente la 1 Decembre încă de mai înainte circa 40—50 mil. K la băncile din B.-Pesta.

Cambii de ale morilor s'au discontat dela $3\frac{7}{16}\%$ în sus, cambii comerciale de portofoliu dela $3\frac{7}{8}\%$ în sus.

Ce privește piața internațională de bani în New-York dominează o scumpete extraordinară de bani și aceasta într'un timp în care altă-dată piețele americane de regulă se luptau cu abundență de bani. Discontul s'a mișcat între 5—9%.

Asupra Londrei însă aceasta scumpete n'a avut nici un efect. acolo discontul privat s'a redus la $3\frac{15}{16}\%$.

În Berlin este abundență de bani și discontul privat a fost de $3\frac{5}{8}\%$, iar în Paris de 2— $2\frac{3}{4}\%$.

*

Se vor ieftini banii? Cu aceasta chestiune de actualitate s'a ocupat Mr. John Tatlock, participant la „Mutual Life Insurance Company” în New-York; el a cerut opiniunea mai multor autorități asupra viitoare dezvoltări a pieței de bani și a cetit părerile acestea în o adunare recentă a acționarilor societății sale. Concluziunile la care a ajuns sunt, că creșterea producțiunii aurului nu influențează constant asupra etalonului; că ușurătatea cu care se pot transmite banii, produce o nivelare a etalonului în toate centrele financiare; că este absolut greșită credința, că abundența de bani sau aglomerarea crescândă a avuțiilor provoacă o scădere a etalonului; că factorul, care determină mărimea etalonului depinde de evaluările, ce se fac asupra productivității capitalului. Caracteristic este pentru etalonul ce crește încet-încet, dar' continuu, că prețul tuturor efectelor de stat, cu excepțiunea efectelor Statelor Unite, s'a redus în ultimii 6 ani. În ce privește viitorul Dr. Grossmann din Viena, este de părere că etalonul nu se va reduce. Mr. Hankar dela „Banca cassei de păstrare belgiene” susține că în ce privește Belgia se observă o anumită tendință de urcare a etalonului. Mr. Burn dela „Prudential Assurance Company” din Londra cereacă a demonstra tendința de reducere a etalonului. Alții sunt de părere, că creșterea actuală a etalonului nu se poate privi ca continuă, că etalonul mult mai sus nu se poate urca, dar' nici o reducere nu este probabilă. Reacțiunea contra reducerii extraordinare a etalonului, provocată la 1896 prin enorma aglomerare a cautiunilor și a capitaliilor nefolosite, este o reacțiune, limitele căreia încă nu se pot prevedea și n'ar fi nici o mirare dacă ar lua dimensiuni mult mai mari, de cum s'ar crede de comun, nefiind nici un motiv a crede în o reducere continuă, seculară a etalonului. Natural, că etalonul va trebui să ajungă odată la un nivel atât de scăzut încât o reducere mai mare să nu mai fie posibilă. Conform unei păreri destul de general răspândite, nivelul acesta scăzut s'a ajuns deja înainte cu mulți ani și a rămas binisor staționar, pentru-că după abundența extraordinară a banilor etalonul se arăta iarăși o tendință de urcare. Politica și industria rămân la tot cazul factori decizători pentru viitorul etalonului.

†

*

În Mesagiul român de tron, cetit de regele în ocaziunea deschiderii corpurilor legiuitoare în București la 28 Novembre n., se constată că țara a intrat într'o situațiune normală. Relațiunile României cu toate statele urmează a fi din cele mai bune... Sistemul financiar inaugurat la 1901 a delăturat criza financiară, a vindecat creditul statului și a adus trei escedente în budgetul statului. Desființarea barierei și reforma

acciselor dau rezultate imbucurătoare . . . Se va alcătui un nou tarif vamal. Producțiunea petrolului a luat un avânt însemnat. Se vor face legi pentru încurajarea industriei naționale și pentru organizarea comunei rurale . . .

AGRICULTURA.

Situațiunea agricolă.

În *Ungaria* și *Austria* situațiunea agricolă este satisfăcătoare. Timpul a fost favorabil semănăturilor de toamnă, cari au răsărit și vegetează în bune condițiuni.

În *Anglia*, *Belgia*, *Francia*, *Germania*, *Olanda* și *Rusia* perspectivele sunt bune.

În *Statele-Unite* ale Americii perspectivele de asemenea sunt bune.

În *Argentina* producțiunea grâului în anul acesta va fi de circa 51.475.000 hectolitri, din cari vr'o 37.700.000 hectolitri destinați pentru export. *Argentina* are în acest an o astfel de producțiune de grâu, ca și care nu a mai avut. În anul trecut s. e. a avut o producțiune de 36.250.000 hl. și a exportat 23.200.000 hl.

Prețul grânelor pe piețele principale ale lumii este ferm.

COMERCIU.

Tractatele de comerț. La începutul săptămânii trecute 2 reprezentanți ai guvernului ungar și 2 ai guvernului austriac au mers la Roma, ca să înceapă pertractările cu delegații guvernului italian în chestia tractatului de comerț.

În general domnesce părerea, că în timpul provisorului de o jumătate de an se vor susține dispozițiile actuale, și va căde numai clausula în chestia vamei pentru vin, dar' astfel, ca *Italia* să primească pentru aceasta un fel de compensațiune, care s'ar basa pe concesiunea de a importa în *Ungaria*, pe lângă o vamă mai mică decât cea regulamentară, o anumită cantitate de vin italian.

De altfel pertractările referitoare la înnoirea tractatelor de comerț, cari preocupă de prezent cercurile interesate din toate țările, au adus în discuțiune chestiunea de a se ști la ce epocă vor intra în vigoare noile tractate? Și oare guvernele diferitelor state vor recurge mai întâiu la o denunțare pe toată linia sau tractatele existente vor fi de-adreptul înlocuite prin cele nouă?

Guvernul german s'ar părea că voesce să evite denunțarea. Dar' de altfel chiar denunțate, actualele tractate vor mai funcționa încă un an din ziua denunțării lor, așa că noile tractate vor putea intra în vigoare numai cu începere dela 1 Ianuarie 1905.

CRONICA.

Diracțiunea „Albinei“ în ședința sa din 30 Octombrie a. c., ocupându-se cu hotărârile Conferenței Directorilor de bancă din 19 Oct. a. c. și aderând la dispozițiile luate, a decis între altele, ca — în vederea necesității, ca atât aceia cari sunt încredințați cu conducerea unui institut de credit, cât și aceia cari sunt

datori a controla această conducere, să fie întotdeauna și pe deplin informați asupra tuturor chestiunilor ce ating activitatea chiămării lor, — toți membrii Direcțiunii și Comitetului de supraveghiere să aboneze „*Revista Economică*“, al cărei preț de prenumărare cu începere dela anul nou va fi redus la K 12 — anume în scopul, ca organul băncilor să se facă mai accesibil cercurilor în interesul cărora se editează.

*

D. Dr. Nic. Vecerdea, dirigentul filialei „*Albina*“ în Brașov s'a înscris la 2 Dec. a. c. între fundatorii Museului istoric și etnografic din Sibiu cu o donațiune de K 2000.— Comitetul central al Asociațiunii, în ședința sa din 3 crt., a luat act cu deosebită recunoștință de donațiunea Dlui Dr. Vecerdea și a dispus să i-se libereze diploma de fundator și să i-se eternizeze numele pe tabla de marmoră a fundatorilor „*Căsei Naționale*“. Fiind Dl Dr. Vecerdea primul funcționar de bancă, care s'a înscris fundator al Museului nostru național, îl felicităm și noi cu toată căldura din incidentul acestei nobile donațiuni.

ANUNȚ.

„*Sebeșana*“ institut de credit și economii în Sas-Sebeș, începând cu 1 Ianuarie 1904 solvesce interese, atât după depunerile ce sunt, cât și după cele ce se vor mai face — după cele fără anunțare 4½%, iar după cele cu anunțare regulamentară (§. 4) 5%.

Ceea ce conform dispozițiilor § 7 din regulamentul pentru depuneri se publică spre știință celor interesați.

Din ședința direcțiunii, ținută la Sas-Sebeș, în 16 Novembre 1903.

Nr. 59 [2—3]

Diracțiunea.

Bursa de mărfuri din Budapesta.

Cursul din 2 Decembrie 1903.

Grâu de Bănat	per 50 kg. vinde . .	7.45— 7.90
„ „ Tisa	„ „ „ „ . .	7.50— 8.05
„ „ Pesta	„ „ „ „ . .	7.40— 7.95
„ „ Alba-reg.	„ „ „ „ . .	7.50— 7.95
„ „ Bacica	„ „ „ „ . .	7.55— 7.85
Secară	„ „ „ „ . .	6.25— 6.45
Orz	„ „ „ „ . .	5.45— 5.75
Ovės	„ „ „ „ . .	5.45— 5.70
Porumb	„ „ „ „ . .	5.75— 5.85
Rapiță	„ „ „ „ . .	10.75— 11.25
Untură de pore B.-Pesta	„ „ „ „ . .	69.50
Slănină (clisă)	„ „ „ „ . .	59.50— 60.50

Bursa de Bucuresci.

Cursul din 2 Decembrie 1903.

Renta amort. 1881 de 5%	vinde Lei	99 ⁷ / ₈
„ „ 1892 5%	„ „	101 ¹ / ₂
„ „ 274 mil. 4%	„ „	90 ¹ / ₂
„ „ 1898 4%	„ „	88 ¹ / ₂
Foncieri rurale 5%	„ „	102 ¹ / ₈
„ „ 4%	„ „	91 ¹ / ₄
Seris. fonc. urb. Bucuresci 5%	„ „	92 ³ / ₈
„ „ Iași	„ „	86 ¹ / ₄

Mersul Trenurilor.

(Valabil dela 1 Octobree 1903 st. n.)

Sibiu — Cluj — Budapesta.

7-41	4-37	11-27	pl.	↑	Sibiu	sos.	9-15	12-57	3-58
9-32	6-00	12-50	sos.	↓	Copșa	pl.	7-10	11-20	2-28
11-41	6-56	1-25	pl.	↓	"	sos.	3-20	9-43	2-01
12-46	7-34	2-28	pl.	↓	Küküllőszeg	pl.	2-16	9-05	1-07
1-29	8-00	3-02	sos.	↑	Tövis	pl.	1-30	8-37	12-24
2-05	8-12	3-38	pl.	↑	"	sos.	12-46	8-32	11-52
3-02	8-55	4-28	sos.	↓	Kocsárd	pl.	11-31	7-52	10-58
(5-37)	(11-27)	—	sos.	↓	(M.-Vásárhely)	pl.	(5-32)	—	(5-43)
3-48	9-22	5-12	sos.	↑	Ar. Gyéres	pl.	10-41	7-27	10-21
(4-26)	(10-48)	(6-02)	sos.	↓	(Torda)	pl.	(9-55)	(7-40)	(8-52)
5-41	10-50	6-45	sos.	↓	Cluj	pl.	8-30	6-11	8-54
6-17	11-10	7-13	pl.	↓	"	sos.	7-12	5-51	8-37
10-40	2-32	11-13	sos.	↑	Orade	pl.	2-06	2-18	4-10
7-10	7-50	6-40	sos.	↑	Budapesta	pl.	5-45	9-15	9-00
—	1-50	6-32	sos.	↓	(Viena via Bruck)	pl.	—	2-10	10-00

Sibiu — Brașov — București.

7-41	11-27	12-58 ²⁾	pl.	↑	Sibiu	sos.	9-15	3-58	12-57
9-32	12-50	3-02 ³⁾	sos.	↓	Copșa	pl.	7-10	2-21	11-20
9-47	1-07	3-32	pl.	↓	"	sos.	6-50	2-14	11-09
10-01	—	3-49	pl.	↓	Mediaș	pl.	6-27	—	10-53
11-00	2-15	5-04	pl.	↓	Sighișoara	pl.	5-49	1-14	9-48
2-09	5-07	9-27	sos.	↑	Brașov	pl.	2-45	10-26	5-20
2-19	5-14 ¹⁾	—	pl.	↑	"	sos.	2-18	10-14	—
3-31	6-26 ¹⁾	—	sos.	↓	Predeal	pl.	1-12	9-12	—
5-38	8-00 ¹⁾	—	pl.	↑	"	sos.	12-55	9-30	—
8-31	10-20	—	pl.	↑	Ploiesci	pl.	9-41	6-28	—
(8-05)	—	—	sos.	↓	(Iași)	pl.	(9-05)	—	—
9-40	11-25 ¹⁾	—	sos.	↓	București	pl.	8-05	5-05	—

Sibiu — Ocna (Vizakna).

7-41	4-37	pl.	↓	Sibiu (gară)	sos.	12-57	9-15
7-47	4-41	pl.	↑	" (halta)	sos.	12-53	9-09
8-01	4-52	pl.	↓	Șura-mică	sos.	12-43	8-58
8-08	4-57	pl.	↓	Ocna (gară)	sos.	12-39	8-50
8-15	5-03	sos.	↑	" (Băi)	pl.	12-33	8-42

¹⁾ Până la 15 Novembre. — ²⁾ Marți și Vineri.

Observări. Timpul de noapte (dela oarele 6 seara până la 5-59 dimineața) este însemnat prin sublinierea minutelor, iar trenurile accelerate prin cifre mai mari. Cifrele din stînga stațiunilor se vor ceti de sus în jos, iar cele din dreapta, de jos în sus, după cum arată săgețile.

Sibiu — Arad — Budapesta.

11-27	7-57	11-27	pl.	↑	Sibiu	sos.	3-58	8-05	3-58
12-50	(via Alvincz)	12-50	sos.	↓	Copșa	pl.	2-21	(via Alvincz)	2-21
2-16	—	1-25	pl.	↓	"	sos.	1-05	—	2-01
2-52	—	2-26	pl.	↓	Küküllőszeg	pl.	12-28	—	1-07
3-18	—	3-02	sos.	↑	Tövis	pl.	12-00	—	12-24
3-32	—	3-43	pl.	↑	"	sos.	11-42	—	11-25
3-57	—	4-17	pl.	↑	Alba Iulia	pl.	11-21	—	10-56
4-02	11-43	4-32	sos.	↓	Alvincz	pl.	11-02	4-10	10-35
4-02	12-05	4-34	pl.	↓	"	sos.	11-02	4-00	10-30
4-25	12-33	5-12	pl.	↓	Orăștie	pl.	10-40	3-32	9-45
4-52	12-50	5-45	sos.	↓	Piski	pl.	10-22	3-13	9-16
(7-28)	(5-49)	(7-28)	sos.	↑	(Hațeg)	pl.	(7-26)	(1-37)	(7-28)
(7-13)	(5-23)	(7-13)	sos.	↑	(Hunedoara)	pl.	(7-35)	(2-10)	(7-32)
5-12	1-12	6-20	pl.	↓	Deva	pl.	9-57	2-54	8-41
5-45	1-39	6-59	pl.	↓	Maros-Ilye	pl.	9-31	2-28	7-57
(11-03)	(6-02)	(11-03)	sos.	↑	(Lugoș)	pl.	(3-56)	(9-10)	(3-56)
8-18	4-21	10-50	pl.	↓	Arad	pl.	7-18	12-11	4-07
(1-35)	(7-32)	(1-35)	sos.	↑	(Timișoara)	pl.	(2-00)	(8-25)	(2-00)
(3-46)	(9-24)	(3-46)	sos.	↑	(Lugoș)	pl.	(11-31)	(6-20)	(11-31)
(5-11)	(10-15)	(5-11)	sos.	↓	(Caransebeș)	pl.	(10-24)	(5-31)	(10-24)
(8-23)	(12-56)	(8-23)	sos.	↓	(Orșova)	pl.	(6-55)	(2-58)	(6-55)
(6-02)	(11-53)	(6-02)	sos.	↓	(N. Bogsán)	pl.	(9-51)	(3-40)	(9-51)
(4-33)	(10-21)	(4-33)	sos.	↓	(Versecz)	pl.	(11-18)	(4-51)	(11-18)
(7-22)	(12-55)	(7-22)	sos.	↓	(Oravița)	pl.	(8-20)	(2-25)	(8-20)
(5-41)	(11-18)	(5-41)	sos.	↓	(Biserica albă)	pl.	(10-19)	(3-48)	(10-19)
1-10	9-35	7-20	sos.	↓	Budapesta	pl.	2-15	6-50	8-10
7-20	6-32	6-32	sos.	↓	(Viena)	pl.	8-50	10-00	10-00

Sibiu — Turnu-Roșu — București.

4-06	1-09	2-00	pl.	↑	Sibiu	sos.	3-37	11-17	7-33
4-52	2-05	3-05	sos.	↓	Podul Oltului	pl.	2-29	10-16	6-30
4-59	2-06	3-10	pl.	↓	"	sos.	2-24	10-15	6-25
(8-34)	—	6-35	sos.	↓	(Făgăraș)	pl.	—	(4-25)	3-32
5-06	2-13	—	sos.	↑	Verestoronj	pl.	2-14	10-07	—
5-32	2-43	—	pl.	↑	"	sos.	1-12	9-17	—
6-16	3-30	—	sos.	↓	Căineni	pl.	12-11	8-25	—
8-02	5-15	—	pl.	↑	"	sos.	12-45	9-00	—
9-06	6-12	—	sos.	↓	Călimănesci	pl.	11-44	7-56	—
1-03	10-21	—	sos.	↑	Piatra Olt	pl.	7-25	2-25	—
(3-18)	—	—	sos.	↑	(Verciorova)	pl.	(3-02)	—	—
8-40	5-40	—	sos.	↓	București	pl.	11-40	7-50	—